

go hemengo zinema-industria, eta sinestezina da Eusko Jaurlaritzaren eta EITBren zalantzarik gabeko laguntza ez jasotzea. Gainera, Donostiatik hurbil eraikitzen hasi diren Zinealdeak sektore honetako hemengo azpiegiturak sendotuko baditu, tristea da pentsatzea bertakoak ez diren produkzio-etxeentzat eta bertakoak ez diren telebistentzat ikus-entzunezko produktuak egiteko baliagarri izango denik.

Ea hurrengo urterako balantzean esan daitekeen Eusko Jaurlaritzaren kulturgintzarako laguntzak banatzeko irizpide berriek arazo hauek denak bideratzen lagundu dutela. ¶

Xabier Mendiguren Bereziartu

2003: erasoen aurrean indarrak bildu

2003ko balantzea egiteko garaian bi data azpimarratu beharko genituzke: otsailaren 20a eta urriaren 16a; lehenengoan *Euskaldunon Egunkaria* itxi eta bederatzia lagun atxilotu zituzten. Bigarreanean, berriz, Martin Ugalde Kultur Parkearen kontrako operazioa burutu zuten. Lehen kasuan atxilotutako batzuek tratu txarrak salatu zituzten epaitegian eta gizartearen aurrean. Bai lehen kasuan eta bai bigarreanean bost eguneko inkomunikazioaldia pairatu behar izan zuten bahituek. Gerora fidantzak ordaindurik irten diren arren, oraindik Iñaki Uriak, *Euskaldunon Egunkaria*-ko kontseilari delegatua zenak, kartzelan jarraitzen du. Gertakari horien aurrean, atxilotuei elkartasuna erakutsi eta neurri horien aurka protesta egiteko, Kontseiluak deituta, bi manifestazio jendetsu egin ziren berehalako erantzun moduan, herritarrek egindako beste era askotako agerpenen artean.

Bi gertakari gogor eta salagarri horiek garrantzi nabaria dute aurtengo urte hau aztertzerakoan. Izan ere, euskararen gizarte erakundeek aspalditik aurreikusia zuten horrelako egoerak gerta zitezkeela. Horrela, Kontseiluak 2002ko otsailean ez ohiko batzarrean bere diagnostikoa egin zuen eta horren ondorioz idatziriko *Euskalgintzaen estrategia eta ekintza plana egungo une kritikoetan* dokumentuan esaten zen eraso koiunturala ez baizik estrategikoa zela, eta estatua bere esku dituen bitarteko guztiak erabiltzen ari zela behin eta berriro.

Erasoaldi horren helburua, esaten zen, euskarak bereganatu duen estatus legala aldatzea da; nahiz eta urteak daramatzagun adieraziz daukaguna ez dela nahikoa, hala ere, euskararen etsaiarentzat gehiegizkoa da eta prozesu hori atzerarazi nahi dute. Eta, jakina, horrekin batera, euskararen normalizazioak duen babes soziala eta pertzepzioa murriztu nahi dute, gizarteak euskara irudikatze duen moduari eta lotura emozionalari kaltea sortu nahi diete eta batez ere atzerapausoak ematea lortu. Begi-bistakoa da estrategia iraunkor baten zerbitzuan daudela helburuok: euskara tresna komunikatibo funtzionala izateko aukerak itotzearenean.

Zoritzarrez, 2001eko urriaren 27an onartutako testuaren gaurkotasuna argi eta garbi ikusi dugu aipaturiko bi erasoaldi horietan. Ez da kasualitatea *Euskaldunon Egunkaria* eta Martin Ugalde Kultur Parkea helburutzat hartzea. Hizkuntz normalizazioaren ikuspuntutik euskarazko komunikabideen garrantzia handia da; zer esanik ez egunero argitaratzen den egunkariaren kasuan. Euskara sustatzen eta indartzen diharduten erakundeen arteko sinergia lortzeko eraiki den Kultur Parkea ere inportantea da bi arrazoiengatik: batetik, sinergiak lortuta, erakundeek euskararen normalizaziora bultzada bikaina eman diezaioketelako eta, bestetik, gizarte erakundeek sortutako azpiegitura delako.

Egoera eta testuinguru larri horretan beste datu kezagarri batzuk ere publiko egin dira, hots, Inkesta Soziolinguistikoa datuak. Kasu honetan normalizazio prozesuaren moteltzearen aurrean gaude. Arrazoi desberdinak direla medio, normalizazio prozesua geldotzen ari da eta

normalizazioa lortzea berez prozesu zail, luze eta neketsua bada, argitara eman diren datuak ikusi eta aztertuta, esan dezakegu normalizazioaren helburua lortzetik urrun, oso urrun gaudela oraindik. Nafarroako zein Iparraldeko egoera kezkarriak ezin dira pantaila gisa erabili, EAEn gertatzen ari dena ezkutatzeko; hogeitertan eginiko bidea laburra da oso, hizkuntz eskubideen urraketen aurrean jarriera epelak ikusten dira eta bertako instituzioek erantzukizun handia dute Osakidetza, Ertzaintza, Justizia eta abarretako hainbat urraketa kasuan.

Gainera, erdal komunikabideek eta aisiarako baliabideek lehia gogorra egiten diete euskarazkoei. Eta hor daude euskarazkoek jasaten dituzten erasoak ere: *Egunkaria*-ren kontrako polizia operazioa, Euskalerria irratia, *Jakin*, *Argia* eta abar daude, alde batetik, eta ETB-1eko programazioa aski mugatua da euskaldun guztion nahiak asetzeko, bestetik. Azkenik gogoan izan behar da erdal komunikabideek euskara ez dutela ia erabiltzen, ezta euskaldun kopuruaren neurrian ere, eta horien arduradunekin egindako gestioek ez dute emaitzarik ematen. Ez ote legoke komunikabide horiei euskararen proportziozko erabilera gutxienez eskatzerik, ugalduz doan euskaldunon hizkuntza eskubideak errespetatu daitezkeen?

Eta hizkuntza eskubidearen gaia aipatu dugunez, aurren ere Hizkuntza Eskubideen Behatokiak bere urteko txostenean aurkezten dituen datuak kezkarriak direla aitortu beharrean gaude; iazkoan lehen aldiz hautemandako egoera aurtengoan berretsi eta sendotu egin da eta honako ondorioak atera ditu:

1. 2002ko txosten honek 2001 urteko txostenak eman zituen ondorio nagusiak guztiz berretsi ditu. Eta berretsi ez ezik, zenbait alorretako egoera larriago ere agertu du.

2. Euskal Herriko herrialde guztietan urratzen dira hizkuntz eskubideak, nola Iparraldean hala Hegoaldean. Arazoa ez da soilik Euskal Herriaren gehienguan euskarak ez duela bertako administrazioen legezko babesa. Legezko babesa duenean, euskarari ofizialtasuna legez aitortzen zaionean, ofizialtasun hori ez da hizkuntz eskubideen bermea ez bada politika eraginkorrez gauzatzen.

3. Euskal Herriko administrazio maila guztietan urratzen dira hizkuntz eskubideak. Estatuak sistematikoki egiten dute. Euskal Autonomia Erkidegoari dagokiola, osasun, justizia eta herrizaingo alorrak bereziki larriak agertu dira.

4. Hizkuntz eskubideen urraketa kasu gehien-gehienetan lege urraketa dugu: administrazioek beraiek ez dute eurek indarrean jarritako hizkuntz legedia bete.

5. Kasu batzuetan, hizkuntz eskubideaz gain oinarrizko eskubide batzuk ere urratzen zaizkie herritarrei: berdintasunez hartua izateko eskubidea, informatua izateko eskubidea, etab. Bestalde, administrazioaren aldetik delitu zehatzen zantzuak dituzten kasuak ere aurkitu ditugu: bereizkeria, prebrikazioa, etab.

6. Estaturaz gaindiko arauak ere urratzen dira: *Erregioe-tako edo Gutxiengoen Hizkuntzen Europako Ituna* (2001ean Espainia estatuak berretsia, Frantziako Errepublikak ez du oraindik berretsi) eta *Gutxiengo Nazionalen Babeserako Hit-zarmen-markoa* (Espainiak 1995ean berretsia, Frantziak sinatu ere ez du egin).

7. Nafarroako Gobernuaren hizkuntz politika Europako kontraeredua da. Europako Kontseilutik eta Parlamentutik Europako bertako hizkuntz aniztasuna babestu eta sustatzeko heldu diren irizpideen guztiz kontra ari da Nafarroako Gobernuak, bertako hizkuntz komunitate bati haren hizkuntz eskubideak legez ukatzen, urratzen eta murrizten dizkiola.

8. Frantziako Errepublikak gutxiengoen eskubideei dagozkien nazioarteko estandarrak betetzearen berebiziko premia du.

9. Hizkuntz eskubideen bermerako mekanismo juridiko administratibo berezitu eta azkarra ezarri beharra dago, gertatutako lege urraketari aurre egin eta haiek zuzentzeko. Agerian gelditu baita zer tresna edo mekanismo eskasa dagoen ohiko prozedura juridiko administratiboan hizkuntz eskubideen urraketa horiei erantzuteko.

• Hizkuntz eskubideen urraketa zabal eta sistematikoak euskal hiztunek euren hizkuntz eskubideez duten pertzepzio subjektiboan du eragina. Euskal Herrian, eus-

kaldun jendeak luzez bizitako legezko gutxiagotasun eta menpekotasunak egungo egoera *naturalizatzea* ekarri baitu. Askotan, herritarrek euskaldun gisa oinarritzko eskubi-deak ukatuak izatea ohikotzat hartzen dute eta, ondorioz, bigarren mailako herritarra izatearen buru hautemate edo autopertzepzioa bere egiten dute.

Hori dela eta, Kontseiluak hizkuntz normalizazioari bultzada berria eman nahi dio eta horretarako gizarte osoaren konpromisoa beharrezkoa dela errepikatzen jarraitzen du; norbanakoen konpromisoak euskara ikasteko, erabiltzeko, euskaraz bizitzeko; gizarte eragileena beren erakundeen baitan euskararen presentzia eta erabilpena ziurtatzeko eta alderdi zein sindikatuena normalizatzeko neurriak hartu eta euskararen gizarte erakundeak babesteko. Babes neurri horiek ekonomikoak (diru kalte zuzenak konpentsatzea, erasoaren kostu judizialak ordaintzea...), sozial eta komunikatiboak (egoera nazioarteratzea, arduradun instituzionalen babes bisitak, onura publikoko aitortzak, ohiko babes agerraldiak...) eta juridikoak izan behar dute. Era berean, egokia litzateke auditoriak Europako babesarekin egitea eta nazioarteko jurista talde batek hemengo prozedura judizialen segimendua egitea euskal instituzioek ordainduta.

Kontseiluak hiru arlo horietan bereziki eragin nahi du, zeren gizarte osoaren konpromisoen bidez bakarrik lortuko baita euskararen normalizazioa.¶